

Резюме

Бошицький Ю. Л., Лузан А. В. Освіта в сфері інтелектуальної власності як складова інвестицій в людський капітал нації.

У статті аналізуються обставини, що впливають на стан освіти в сфері інтелектуальної власності. При цьому даний освітній напрям ототожнюється з правовою освітою. А відтак, пропонуються конкретні дії з популяризації знань у сфері інтелектуальної власності, які мають підвищити обізнаність населення України в даній сфері.

Ключові слова: освіта, інтелектуальна власність, популяризація, діяльність, інтелектуальне виховання.

Резюме

Bohitskiy Y., Luzan A. V. Образование в сфере интеллектуальной собственности как составляющая инвестиций в человеческий капитал нации.

В статье анализируются обстоятельства, которые влияют на состояние образования в сфере интеллектуальной собственности. При этом данное образовательное направление сравнивается с правовым образованием. Исходя из этого, предлагаются конкретные действия, которые будут способствовать популяризации знаний в сфере интеллектуальной собственности. И это повысит уровень знаний населения Украины в данной сфере.

Ключевые слова: образование, интеллектуальная собственность, популяризация, деятельность, интеллектуальное воспитание.

Summary

Boshitskiy Y., Luzan A. The education in the field of intellectual property as component of investment in human capital of the nation.

The article analyzes the circumstances which influence the condition of education in the field of intellectual property. This educational direction is compared with the legal education. On this basis, proposes specific actions that will contribute to promote knowledge in the field of intellectual property. This it will increase the level of knowledge of the population of Ukraine in this industry.

Key words: education, intellectual property, popularization, activities, intellectual education.

УДК 347.77

У. Б. АНДРУСІВ

Уляна Богданівна Андрусів, кандидат юридичних наук, доцент, доцент Львівського державного університету внутрішніх справ

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПЕРЕХОДУ УКРАЇНИ НА ЦИФРОВЕ МОВЛЕННЯ

Відповідно до міжнародних зобов'язань в Україні триває процес переходу ефірного телевізійного мовлення від аналогового формату розповсюдження інформаційного контенту до цифрового.

На сьогодні поширення телерадіоканалів в загальноукраїнському масштабі суттєво обмежено спектральними можливостями аналогового мовлення, що спричинило модернізацію мереж мовлення шляхом переходу на цифрові стандарти. Сучасний стан телерадіоінформаційного простору характеризується необхідністю дотримання балансу форматів мовлення у кожному з територіальних сегментів. Іншими словами, ми знаходимося на рубежі глобального переходу від аналогового до цифрового стандарту телевізійних каналів.

Впровадження цифрового формату телебачення в Україні є важливою передумовою максимального задоволення інформаційних потреб громадян та інтеграції держави в європейський інформаційний простір. З огляду на це перед Україною постала нагальна потреба створити інфраструктуру цифрового телебачення.

Цей процес безпосередньо торкнеться кожного жителя нашої країни, навіть тих, хто і не планував переходити на «цифру». Це означає, що аналогове телебачення буде неодмінно вимкнено на заміну більш прогресивному цифровому стандарту, перевагами якого є висока якість телевізійного сигналу та більша кількість програм. Насамперед відчують різницю у перегляді телепрограм саме телеглядачі ефірного телебачення, які сьогодні приймають телепрограми, використовуючи кімнатну, зовнішню або колективну антену.

На жаль, доводиться констатувати, що законодавець не завжди і не скрізь встигає за стрімким розвитком новітніх технологій. На сьогодні в Україні існують значні труднощі щодо адекватного правового регулювання відносин, пов'язаних із впровадженням цифрового мовлення. Ця проблематика залишається нез'ясованою і серед науковців. Лише окремі аспекти регулювання новітнього формату мовлення досліджували у своїх працях такі цивілісти, як: Г. Красноступ, В. Дроб'язко, Ю. Костюк та фахівці у галузі медіа – І. Курус, В. Манжосов та ін.

Зазначені обставини зумовлюють необхідність проведення ґрунтовного юридичного дослідження. У цій роботі ми зосередимо увагу лише на концептуальних питаннях, пов'язаних із впровадженням цифрового мовлення, та спробуємо віднайти шляхи вирішення назрілих проблем.

Цифрове телебачення (англ. Digital Television) – це спосіб передачі і прийому цифрового відео- і аудіо-сигналу від транслятора до телевізора, що використовує цифрову модуляцію і стискування для передачі інформаційного контенту. Передача, обробка та зберігання такого сигналу здійснюються у цифровій формі.

Заслугує на увагу думка Г. М. Красноступ, що «цифрове телебачення – це не стільки технологічний процес підготовки і передачі цифрового сигналу, скільки суспільний інформаційний механізм реалізації свободи слова, прав громадян на отримання повної, достовірної та оперативної інформації»¹.

Суть цифрового телебачення полягає в тому, що кожній одиниці зображення присвоюється свій код, відео-сигнал переводиться в одиниці комп'ютерної інформації, а потім назад у відеосигнал. При прийомі цифровий сигнал перетворюється на аналоговий, і зображення відтворюється на екрані в звичному для нас вигляді.

Цифрове мовлення має низку переваг порівняно з аналоговим. Зокрема, цифрова платформа спроможна забезпечити доступ до більшої кількості телепрограм (пропускна спроможність – 10 програм в одному телевізійному каналі, отже, відбувається колосальна економія частотного ресурсу) та можливість прийому контенту в будь-якому місці, а також значно покращити якість зображення і звукового супроводу. Розвиток цифрової наземної телевізійної мережі стимулюється широким спектром послуг, які охоплюватимуть: мобільне телебачення, інтерактивні послуги, відео за запитом. Важливим нововведенням також є телебачення високої чіткості (HDTV). Позначкою HDTV позначають приймачі, які можуть приймати зображення з 750 лініями і 1080 лініями та підтримкою MPEG-2 та MPEG-4 форматів. Ще одним позитивним чинником є спрощення доступу до телевізійного сигналу в Інтернеті. Окрім того, при переведенні діючих телеканалів на «цифру», витрати на електроенергію при розповсюдженні сигналу телеканалу, на думку фахівців, зменшаться в 8–9 разів².

Перехід на цифрове телебачення – складний процес, який може складатись із окремих етапів розбудови передавальної мережі. Так, Планом розвитку національного телерадіоінформаційного простору регламентовано чотири етапи впровадження цифрового мовлення³.

Міжнародною угодою «Женева–2006» встановлено термін закінчення перехідного періоду на цифрове наземне ефірне мовлення – 17 червня 2015 р., а за певними винятками для деяких країн – 17 червня 2020 року. Після цієї дати аналогове телебачення на території України і всіх прилеглих держав буде вимкнено.

З огляду на це перед Україною постала нагальна необхідність створити інфраструктуру цифрового телебачення. Цей процес безпосередньо торкнеться кожного жителя нашої країни, навіть тих, хто й не планував переходити на «цифру».

При переході на цифровий формат мовлення виникає необхідність вибору найбільш гнучкої та оптимальної системи мовлення. В Україні запроваджено європейський стандарт DVB-T2 (Digital Video Broadcasting).

На даний час у рамках проекту дістали розвиток наступні стандарти каналів зв'язку: для наземного ефірного телебачення – DVB-T (Digital Video Broadcasting – Terrestrial), супутникового – DVB-S (Digital Video Broadcasting – Satellite), кабельного – DVB-C (Digital Video Broadcasting – Cable), для прийому на портативні пристрої – DVB-H (Digital Video Broadcast – Handheld), для наземного мультимедійного цифрового телебачення – T-DMB. Між ними зростає конкуренція, однак беззаперечно перевагу має цифрове наземне телебачення, оскільки воно наділене здатністю портативного прийому на невелику антену і є рентабельним при розповсюдженні відносно обмеженого пакета популярних телеканалів та досягненні майже 100 % покриття.

У 2011 р. побудовано загальнонаціональну багатоканальну цифрову мережу ефірного цифрового телемовлення в стандарті DVB-T2 (MPEG-4), MX-3, MX-5, що надає можливість забезпечити 95 % населення країни доступом до цифрового сигналу.

Ця мережа, що складається з чотирьох цифрових багатоканальних телемереж MX-1, MX-2, створена з метою розповсюдження 32 телепрограм для публічного приймання без абонентної плати. У результаті цифровими передавачами для безплатного перегляду поширюється 28 загальнонаціональних телеканалів та чотири регіональних телеканалів у кожній з областей України.

Особливим моментом при переході на «цифру» є перерозподіл радіочастотного ресурсу.

Частоти, які звільнилися після вимкнення аналогового телебачення, передусім використовуватимуться для послуг цифрового наземного телебачення, що раніше транслювались в аналоговому форматі. Решта спектру стає доступною для інших цифрових послуг як телерадіомовних – додаткових цифрових сервісів, послуг мобільного мультимедіа, так і не телевізійних – безпроводних широкосмугових послуг. Такий частотний ресурс іменується «цифровим дивідендом».

Термін «цифрові дивіденди» – це звільнений після вимкнення аналогового телебачення спектр частот, що є додатковим для впровадження існуючих послуг у цифровому форматі. На необхідності залучення цифрового дивіденду для розвитку цифрових технологій прямо наголошується у зверненні Європейської комісії COM (2010) 245 final⁴.

Питання переходу на цифрове мовлення є вкрай актуальним для України, оскільки лише в такий спосіб можна буде здійснювати репланування частотного діапазону для вивільнення I і II цифрових дивідендів.

Цифрове телебачення може бути впроваджене лише за умови існування єдиного підходу на міжнародному рівні. Таким на сьогодні виступає Женевська угода від 2006 р., якою було затверджено План використання частот мовлення.

В Україні проблема впровадження цифрового способу розповсюдження теле- та радіопрограм обговорюється вже кілька років. За цей час державними органами було прийнято численні регуляторні акти, такі як Закон України «Про телебачення і радіомовлення» (нова редакція), Державна програма впровадження цифрового телерадіомовлення (на сьогодні втратила чинність), План використання радіочастотного ресурсу

України, План розвитку національного телерадіоінформаційного простору, План заходів щодо впровадження системи рухомого (мобільного) зв'язку четвертого покоління тощо.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2016 р. № 788 був затверджений План заходів щодо впровадження в Україні цифрового телерадіомовлення, який передбачає перепланування наявних і створення нових цифрових багатоканальних телемереж за принципом синхронних зон, розробку плану вимкнення аналогового мовлення, проведення інформаційної кампанії, забезпечення ринку перетворювачами цифрового сигналу, розробку стандартів цифрового мовлення, технічного регламенту, внесення змін до законодавства тощо.

На виконання зазначеного розпорядження нині Нацрада працює над розробленням плану поетапного вимкнення аналогового телерадіомовлення.

Варто зазначити, що на сьогодні координатором робіт із переходу на цифрове мовлення визначено Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Статтею 22 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» регламентовано, що перехід від аналогового до цифрового мовлення здійснюється відповідно до Плану розвитку, а Нацрада сприяє запровадженню цифрового мовлення та відповідному технологічному переоснащенню діючих каналів та мереж мовлення⁵. Однак у Законі відсутня чітка вказівка на державну політику щодо переходу на цифрові стандарти. Законодавець намагався зафіксувати існуючий ринок за двома параметрами: за кількістю учасників ринку – шляхом визначення механізму переоформлення чинних ліцензій з аналогового на цифрове мовлення із збереженням за ліцензіатом нинішньої кількості радіочастотного ресурсу; за структурою взаємовідносин між учасниками, шляхом поєднання в одній особі функцій мовника та оператора телекомунікацій та надання цій особі функцій провайдера програмної послуги ефірної цифрової багатоканальної мережі.

З наведеного вбачається, що при розробці закону не враховані міжнародні домовленості щодо розподілу радіочастотного спектру. Регіональний план «Женева–2006» унеможливив використання частотного ресурсу за принципом: одна цифрова частота взамін на одну аналогову. Після впровадження цифрового телебачення 8–10 організацій мовлення використовуватимуть єдиний мультиплекс. У результаті цього реалізація більшості положень зазначеного нормативного акта стала неможливою.

Викликає занепокоєння та обстава, що Нацрада видає ліцензії провайдерам у цифрових ефірних наземних багатоканальних мережах, внаслідок чого створюються провайдери-монополісти, оскільки організації мовлення змушені будуть укладати правочини з тим провайдером, якого визначить Нацрада. При цьому останні *de facto* будуть наділені повноваженнями оператора телекомунікацій, що є недопустимим. Окрім того, організація мовлення позбавлена права на використання радіочастотного ресурсу, а користувачем відповідно визнається провайдер, що суперечить приписам ст. 31 Закону України «Про радіочастотний ресурс України».

З огляду на це, на наше переконання, необхідно на законодавчому рівні врегулювати порядок діяльності телевізійників, що мають ліцензії на мовлення на одній багатоканальній цифровій телемережі. Так, з метою побудови та експлуатації мультиплексу доцільно створити консорціум, до якого входитимуть телекомпанії, що здійснюватимуть мовлення на відповідному мультиплексі. Можна виокремити такі переваги цієї моделі: всі організації мовлення знаходяться у рівному (залежно від поділу частотного ресурсу мультиплексу) або практично рівному становищі; спільна мета діяльності усіх засновників; прозорі джерела фінансування діяльності; якість наданих оператором телекомунікацій послуг контролюватиметься консорціумом. При цьому такий оператор обиратиметься шляхом тендерного відбору. Провайдер у такій схемі буде зайвою ланкою.

Закон варто було б також доповнити положеннями, що більшою мірою торкаються цифрового телебачення (органів, відповідальних за його здійснення; відповідної схеми розподілу частот; статусу оператора багатоканальних телемереж; ймовірних заохочувальних заходів та ін.).

Попри значні переваги цифрового мовлення його впровадження супроводжується цілою низкою проблем, які слід вирішувати наступним чином:

- створення технічної інфраструктури та затвердження національних стандартів цифрового телебачення;
- звільнення від сплати ввізного мита та ПДВ на операції із придбання обладнання для цифрового мовлення;
- спрощення системи сертифікації обладнання для цифрового мовлення;
- передбачення заходів заохочення організацій мовлення до переходу на «цифру»;
- забезпечення прозорості процесу ліцензування, який має передбачати першочергову видачу ліцензій на мультиплекси, в яких включені програми телекомпаній загальнонаціонального (MX-2, MX-3), регіонального (MX-5).

Ліцензування цифрового ефірного мовлення з використанням радіочастотного ресурсу здійснюється як ліцензування багатоканального мовлення, тобто шляхом проведення конкурсів на отримання ліцензій на мовлення з використанням вільних каналів у багатоканальних мережах. Основною тенденцією 2016 р. було поєднання в одній ліцензії аналогової, цифрової та IPTV технологій.

Станом на 1 січня 2016 р. Нацрадою видано 15 ліцензій – з використанням цифрової технології, 177 ліцензій – з використанням аналогової та цифрової технології, дев'ять – з використанням аналогової та IPTV технологій, дві – з використанням цифрової та IPTV технологій. За 2015 р. надходження від сплати ліцензійного збору за видачу ліцензій на цифрове мовлення становило 1664,4 тис. грн.

Як свідчать статистичні дані, протягом 2015 р. загальнонаціональне цифрове телевізійне мовлення у стандарті DVB-T2 (мультиплекси MX-1, MX-2, MX-3) здійснювали 28 телерадіокомпаній, а регіональне цифрове мовлення у стандарті DVB-T2 (регіональний мультиплекс MX-5) – 64⁶.

Нагальним проблемним питанням залишається недостатня поінформованість населення. На жаль, доводиться констатувати, що до цього часу практично не велася інформаційна кампанія для інформування населення про перехід на цифрове мовлення (окрім «реклами з бабусею»), громадськість непоінформована про терміни, етапи і порядок переходу на цифрове телебачення у кожному регіоні.

У зв'язку з тим, що розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2016 р. № 788-р 30 червня 2017 р. визначено кінцевою датою припинення аналогового телерадіомовлення в Україні, а процес вимкнення аналогового сигналу і перехід на цифровий стандарт мовлення потребують широкого інформування населення про зазначений процес, необхідно проводити численні інформаційні заходи, а Нацраді доцільно розробити й закріпити у регуляторному акті рекомендації до змісту соціальної реклами про інформування населення про перехід на цифрове мовлення.

При цьому позитивним законодавчим нововведенням слід вважати доповнення в січні 2016 р. Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору пунктом 3.18, згідно з яким усі ліцензіати багатоканальних телемереж МХ-1, МХ-2, МХ-3 та МХ-5 зобов'язані брати участь в інформуванні населення про перехід країни на цифровий стандарт мовлення, зокрема щодня безплатно транслювати у своїх програмах інформацію, зміст якої відповідає вимогам соціальної реклами, щодо припинення аналогового мовлення та особливостей прийому цифрового сигналу загальним хронометражем п'ять хвилин на добу, з яких 30 % – у прайм-таймі.

Окрім того, слід врегулювати питання мовлення регіональних і локальних телерадіоорганізацій після вимкнення аналогового сигналу, можливої розбудови нових мультиплексів.

Одним із складних факторів переходу на новий формат мовлення є забезпечення населення цифровим приймальним обладнанням як для систем наземного, так і супутникового безпосереднього телевізійного мовлення. Вони можуть пропонуватися на ринку як окремим пристроєм – сет-топ-боксом (обладнання, що приєднується до телевізорів з метою декодування мультиплексного сигналу), так і у вигляді інтегрованого в телеприймач декодера. Обидва варіанти є прийнятними, однак несуть певні ризики: у першому випадку не досягається весь обсяг цифрових переваг, у другому є ризик залежності від технології.

Невирішеним залишається питання про забезпечення малозахисених верств населення перетворювачами цифрового сигналу. При цьому слід наголосити на проблемності механізму субсидій на придбання цифрового обладнання. В Європі існує практика надання в оренду таких приставок користувачам цифрових програм на умовах прокату, оренди, лізингу з подальшим викупом. Натомість в Україні кабельні провайдери намагаються модернізувати мережі коштом споживачів, надаючи пристрої у безстрокову оренду і не гарантуючи безплатне їх забезпечення соціально незахищеним верствам населення, що суперечить світовим тенденціям впровадження цифрового мовлення та, у свою чергу, позбавляє споживачів права вибору найбільш прийнятної для себе платформи мовлення. Виникає риторичне питання: що заважає абоненту спокійно дочекатися завершення перехідного періоду і перейти на соціальний пакет DVB-T2 (наземного цифрового мовлення), з гарантованим соціальним декодером і обов'язковим набором загальнонаціональних каналів?!

З огляду на це необхідно в Законі України «Про телебачення і радіомовлення» закріпити норму, якою зобов'язати організації мовлення та провайдерів програмної послуги здійснити перехід на цифровий формат мовлення з одночасним вирішенням питання безплатного забезпечення незахищених верств населення засобами прийому цифрового сигналу або взагалі забезпечити умови подальшого доступу населення до сигналу вітчизняних телеканалів з ефіру та можливість їхнього подальшого перегляду без отримання спеціального додаткового обладнання в пакетах телепрограм інших операторів телебачення.

Окрім того, варто чітко визначити категорії громадян, яким надаватиметься фінансова допомога (як за державні кошти, так і за кошти комерційних організацій) в отриманні перетворювачів цифрового сигналу.

Упущенням, на нашу думку, є й те, що розбудову «цифри» слід було починати з прикордонних областей, а не з центральних. Оскільки згідно із Женевською регіональною угодою, якщо аналогові сигнали українських мовників будуть створювати перешкоди для цифрових сигналів з Польщі, Словаччини, Румунії, то їх треба буде негайно вимкнути.

Держава повинна обрати чітку стратегію проведення переходу з аналогового на цифрове телебачення та докласти чимало зусиль і коштів для підтримки галузі. У цілому органам державної влади під час переходу на «цифру» належить бути арбітром, який, з одного боку, стимулює цифрове мовлення, а з іншого – має забезпечити права громадян на інформацію та послуги.

Окрім того, для успішного впровадження в Україні цифрового мовлення мають консолідуватись усі учасники медіаринку (телекомпанії, провайдери контенту, оператори телемереж і мультиплексів, виробники побутової техніки). Для прискорення процесу переходу на цифрове мовлення можливо було б розглянути питання видачі ліцензій операторів багатоканальної ефірної телемережі. Тобто, для створення мультиплексу безплатного мовлення можна обійтись без провайдера. Адже провайдер лише формує пакети телерадіопрограм.

Результати проведеного автором дослідження дають всі підстави зробити висновок, що впровадження цифрового телебачення в Україні є необхідною передумовою максимального задоволення інформаційних потреб громадян України та інтеграції держави у європейський інформаційний простір.

Очевидним є те, що без вирішення окреслених питань неможлива реалізація переходу до цифрового телебачення. Одним із першочергових завдань, яке постало перед законодавцем щодо впровадження «цифри», є внесення коректив до Закону України «Про телебачення і радіомовлення» з метою приведення його приписів у відповідність з міжнародними угодами.

¹ *Красноступ Г. М.* Основні напрями правового забезпечення державної інформаційної політики / Г. М. Красноступ // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2010. – № 10. – С. 79–85. – С. 83.

² *Курус І.* Цифрове телебачення – необхідність, продиктована часом / Ігор Курус : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nrada.gov.ua/ua/publikacii/vzmi/cifrove_telebachennja_neobxidnist_produktovana_chasom.html

³ План розвитку національного телерадіоінформаційного простору: затверджено Рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення 1 грудня 2010 р. № 1684 (у редакції від 18 лютого 2015 р. № 212) // Офіційний вісник України. – 2015. – № 35. – Ст. 1042.

⁴ A Digital Agenda for Europe : [Electronic resource]. – Brussels, 26.8.2010 COM(2010) 245 final/2. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0245:FIN:EN:PDF>

⁵ Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21 грудня 1993 р. № 3759-ХІІ (у ред. від 12 січня 2006 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 18. – Ст. 155.

⁶ Звіт Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення за 2015 рік : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nrada.gov.ua/userfiles/file/2016/Zvitna%20informacia.pdf>

Резюме

Андрусів У. Б. Правові засади переходу України на цифрове мовлення.

У статті аналізуються правові проблеми, пов'язані з переходом телебачення на цифровий формат мовлення. Особлива увага приділяється питанням, що виникли в ході реалізації програми впровадження в Україні цифрового телерадіомовлення. На підставі проведеного дослідження зроблено висновки, які сприятимуть заповненню існуючих прогалів та подоланню неточностей.

Ключові слова: новітні технології, цифрове телебачення, цифрове телерадіомовлення, аналогове мовлення, наземне цифрове ефірне телебачення, правова охорона.

Резюме

Андрусів У. Б. Правовые основы перехода Украины на цифровое вещание.

В статье анализируются правовые проблемы, связанные с переходом телевидения на цифровой формат вещания. Особое внимание уделяется вопросам, возникшим в ходе реализации программы введения в Украине цифрового телерадиовещания. На основании проведенного исследования сделаны выводы, которые будут способствовать заполнению существующих пробелов и преодолению неточностей.

Ключевые слова: новые технологии, цифровое телевидение, цифровое телерадиовещание, аналоговое вещание, наземное цифровое эфирное телевидение, правовая охрана.

Summary

Andrusiv U. Legal basics to passing of Ukraine to the digital broadcasting.

Legal problems, rise in the article analysed, to passing of television to the digital format of broadcasting. The special attention is spared questions, to arising up during realization of the program of introduction in Ukraine of digital TV-radio broadcast. According to the results of the analysis it is concluded that will assist filling up of existent lacunas in law and overcoming of inaccuracies.

Key words: newest technologies, Digital Television, digital TV-radio broadcast, analog broadcasting, Digital Video Broadcasting-Terrestrial, legal protection.

УДК 351.746:007

В. Д. ГАВЛОВСЬКИЙ

Владислав Данилович Гавловський, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ КІБЕРПРОСТОРУ УКРАЇНИ

Величезні можливості сучасних інформаційних технологій усе більше використовуються з протиправною, зокрема злочинною метою. Вочевидь, що нині, через відсутність державних кордонів, анонімність у мережі та інші фактори кіберпростір перетворився на майже ідеальне місце вчинення злочинів.

Аналіз даних офіційної статистичної звітності за останні 14 років свідчить про тенденцію стабільного та стрімкого зростання кількості кіберзлочинів. Характерними ознаками показників кіберзлочинності є стабільне зростання частки тяжких злочинів, груповий характер їх вчинення, залежність географії поширення від фактору організації.

Відповідно до єдиного звіту про кримінальні правопорушення за 11 місяців 2016 р. обліковано 815 злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, з них 479 тяжких і 48 вчинені групою осіб. Порівняно з минулим роком (520 злочинів) маємо зростання на 56,7 %, а тяжких (244 злочинів) – майже вдвічі.

Значна частина кіберзлочинів вчиняється за допомогою шкідливого програмного забезпечення, поширення якого набуває все більш значущих і загрозливих масштабів.

© В. Д. Гавловський, 2016